

A KÁBÍTÓSZEREKRŐL JOGTUDATOSAN

A kábítószereket többek között ún. hangulatoldó hatásuk miatt alkalmazzák az emberek. A kábítószeres csökkenti a szokatlan élethelyzetek okozta feszültségeket, szorongást, oldják a gátlásokat. Elterelik a figyelmet az egyéb stresszkelő tényezőkről, például megszüntetik a vizsgadrukkot (egyetemi hallgatók), mérséklék a versenylázat (sportolók – pl. sportlövészek), segítenek elfelejteni a rossz emlékeket (pl. szerelmi csalódás).

A kábítószeres többek között boldogság- és örömeztető okozó hatásuk miatt alkalmazzák az emberek. Az ilyen hatású kábítószeres molekuláinak szerkezete hasonlít az agy idegsejtjeiben képződő természetes „boldogságmolekulák”, az endorfinok szerkezetéhez. Ha ilyen drog (pl. morfin) kerül a szervezetbe, akkor az endorfinokhoz hasonló hatás alakul ki.

Fontos tudni, hogy ezek a mesterséges „boldogságmolekulák” a természetes örömeztető és sikerek utáni vágyat szüntetik meg, ezzel általános érdektelenséget, lelki elszegényedést okoznak. Mindez hosszú távon összeegyeztethetlenné válik a mindennapos életvitellel, és a társas kapcsolatok szétrombolásához, a társadalomból való kirekesztéshez vezet.

A hallucináció olyan, a központi idegrendszerben lejátszódó fizikai és pszichikai változás, amely érzékelési zavart, külvilági inger nélküli érzékelést, érzékcsalódásokat, rövid ideig tartó álmokat okoz. A hallucináló valóságnak ítéli meg látomásait.

Az érzékcsalódás fajtái:

látási (pl. falon rohangáló pókok, meglevevénedett tárgyak)

hallási (pl. furcsa hangok, zörejek; ismert személyek a megszokottól eltérő hang

szaglási (pl. kellemes vagy kellemetlen, furcsa szagokat érezhet ok nélkül, va illatokat)

ízlelési (pl. furcsa ízérzés, hideg ételeket érez forrónak)

tapintási (pl. viszketésérzés következtében véresre vakarhatja magát)

kóros szervérzéssel járó állapot (pl. súlytalanság, lebegés érzése; úgy érzi megáll a szíve, vagy éppen ellenkezőleg szaporra szívverést tapasztal; megsemmisülés érzése).

A pozitív (kellemes érzetet keltő) és a negatív (félelmet keltő) érzékcsalódások egyaránt vezethetnek tragédiához. A droghatás alatt álló személyt mesészerű, valóságos élményként megélt kényszerképzetek, rémálmai akár öngyilkosságba is kergethetik. A kellemes hallucinációk olyan „emberfeletti tulajdonságok” érzésével tölthetik el a kábítószer hatása alatt álló embert, ami életveszélyes cselekvésekre készíti (pl. a repülés képességének érzése, aminek hatására az önkormányzatát teljesen elvesztett kábítószeres kiugrik egy toronyház tizedik emeleti ablakából).

Az érzékcsalódások következtében a fogyasztó környezetére is veszélyessé válhat. Kis híján így halt meg egy balatoni szórakozóhelyen egy kikapcsolódni vágyó fiatal lány, akire golyóstollal támadt egy LSD mámorban úszó tizenéves, mert azt képzelte, hogy a lány az ő életére tör.

A kábítószer fogyasztása következtében fellépő érzékszervi változások formái:

vizuális jelleg

túlérzékenység a külső ingerekre, az érzetek jelentőségének fokozódása

a normális érzetek megváltozása (nagyítva, kicsinyítve vagy eltorzítva lát; a térbeli érzékelés zavarai; a tárgyak alakjának, színének megváltozása)

tartós utóképek, a korábbi és a jelen érzeteinek összeolvadása (szinesztézia), a tárgyak határának elmosódása

álomszerű állapot, a korábbi és a jelen érzeteinek összemosódása, a beteg a „kozmosz” részének érzi magát; az egyén saját személyiségére vonatkozó szubjektív tudatzavara (depersonalizáció), egyfajta tudathasadás

fokozott kreativitás érzése

szavakkal ki nem fejezhető, nagy felismerések érzése.

A hallucinációt okozó szereket felsorolt hatásai miatt művészdrogoknak is nevezik, hiszen számos művészeti alkotás született valamilyen drog hatása alatt (pl. dadaisták, szürrealisták). Manapság a könnyűzenei műfaj művelői körében azért is nagy jelentőséggel bír a kábítószer fogyasztása, mert az nem csak műveikre, hanem rajongótáboruk jellemformálódására is jelentősen hatással van.

Egyes kábítószeresek jellemző hatása, hogy fokozzák a fogyasztó fizikai és szellemi teljesítőképességét. Hatásuk alatt a kábítószer használója nem érez fáradtságot, nem alszik el, csökken az éhség- és szomjúságérzete. Szervezetében aktiválódik a szimpatikus idegrendszer: légzésszáma fokozódik, szívverése felgyorsul, vérnyomása emelkedik, vázizmainak vérellátása megnő, zsigeri szerveinek vérellátása pedig csökken. Mindezek következtében szervezetének energiatartalékai fokozatosan kimerülnek. Ha ez az állapot hosszú ideig fennmarad, akkor a kontrollálatlan energiafelhasználás a végkimerülésig fokozódhat, és a keringés felborulása súlyos szervkárosodásokat okozhat (pl.: veseinfarktus, májkárosodás, bélelhalás stb.). Sajnos egyáltalán nem ritka, hogy a látszólag teljes képtelenségnek tűnő végkimerülés diagnózisát kell megállapítania az orvosnak az ilyen anyagokat használóknál.

Az élénkítő hatású drogok a „huszonegyedik század” legnépszerűbb kábítószerivé váltak, mivel fogyasztóik nincsenek tisztában tényleges hatásaikkal. Legtöbbször úgy gondolja, hogy nem is kábítószeresek, mivel használatuk közben tudatuk tiszta marad, csak fáradtságuk megszűnését és hangulatuk feldobottságát élik meg. E két tényező a mai zenei divat és szórakozás két alappillére. Az éjjel szórakozni induló társaságok reggel 8-9 óráig tartó 10-12 órás monoton tánc után még felkeresik a hajnalban nyitó, elsötétített helyiségekben rendezett ún. „After Party”-kat, ahol időérzéküket teljesen elveszítve délután 2-3 óráig is táncolnak. Ma már nem ritkaság a 24-48 vagy akár a 72 órán át tartó „techno-party”, az ún. „may-day” sem.

A fiatalok körében már népszerűbbek az élénkítő drogok az alkohalnál. E tény mögött két fontos ok húzódik meg. Az alkoholfogyasztással ellentétben a drogfogyasztás a szokványos közúti rendőri rutinellenőrzéssel nem mutatható ki. Ezenkívül a színvonalasabb szórakozóhelyeken alkoholfogyasztással járó nagyobb kiadást jelent, mint bevenni a biztos és hosszan tartó, „fáradhatatlan, feldobott hangulatot” eredményező kábítószer.

A serkentő drogok lényeges és veszélyes mellékhatása, hogy megszüntetik a szomjúságérzést. A tánc közben sok folyadékot vesztő szervezet megfelelő folyadékpótlás hiányában pedig kiszárad. Zárt, fűtött helyen tánc közben akár 3 liter vizet is lehet vesztíteni 6 óra alatt. A kiszáradás tünetei a legmagasabb víztartalmú idegszövetben, pontosabban az agyban jelentkeznek először. Az agy vízvesztése olyan mértékű lehet, hogy a drog hatása alatt álló fiatal tánc közben szinte egyik pillanatról a másikra elveszítheti az eszméletét. Megfelelő orvosi segítségnyújtás hiányában percek alatt kómába zuhanhat, majd beállhat a halál. Az ilyen esetek száma az utóbbi időben ugrásszerűen emelkedett, ezért nagyon fontos az ilyen módon szórakozó fiatalok felvilágosítása. Ha már a szer elhagyására képtelenek, akkor legalább gondoskodjanak a megfelelő folyadékpótlásról!

Ráadásul nem ritka, hogy a szórakozóhelyek tulajdonosai - a haszonszerzés nem titkolt szándékával - elzárják a mellékhelyiségekben a vízcsapokat, az ásványvizek árát pedig jelentősen megemelik, ezzel próbálják pótolni az alkoholfogyasztás visszaeséséből származó jövedelem kiesésüket. Angliában ilyen esetekben, akár két évre is bezáratnak egy szórakozóhelyet, míg Magyarországon ez a probléma egyelőre még nem megoldott.

A KÁBÍTÓSZEREK HATÁSAI A SZERVEZETRE

A központi idegrendszer a szervezet minden életműködését szabályozza, összehangolja. Az életfunkciókon túl sok más egyéb mellett az érzelmeket, a gondolkodást és az emlékezést is. A fájdalominger „büntető” jelzések, hatásukra védekező reflexek játszódnak le, és magatartásunk a későbbiekben arra irányul, hogy elkerüljük a kellemetlen érzéseket (pl. nem nyúlunk a tűzbe, nem fogjuk meg az éles tárgyakat, kerüljük a családtagjainkkal való konfliktusokat). Ugyanakkor keressük azokat a helyzeteket, amelyek kellemes élményt okoznak, jó közérzetet teremtenek számunkra, tevékenységünkkel szinte jutalmazzuk magunkat. Kimutatták, hogy a központi idegrendszer, pontosabban az agy egyes idegsejtjeiből más-más ingerületátvivő anyagok szabadulnak fel a szinapszisokban, amikor kellemetlen, illetve kellemes élményeket élünk át. A kellemes élmények ún. endorfinok felszabadulásával járnak együtt. Az endorfinok molekulaszervezete hasonlít a kábítószeresek egyik csoportjának, az opiátoknak (pl. morfin) a szerkezetére. Az opiátok fájdalomcsillapító, kábító hatása azzal magyarázható, hogy hasonló térszerkezetüknek köszönhetően megkötődnek az idegsejt ún. opiátreceptorain, és ez a kötődés eredményezi a fájdalomcsillapító hatást. A tudat befolyásolására alkalmas pszichoaktív szerek mindegyikéről kimutatták, hogy valamilyen módon befolyásolja az agy idegsejtjei közötti ingerületátvitelt, és ezen keresztül fejt ki hatását.

A drogtolerancia a szervezet tűrőképessége egy kábítószerrel szemben. Azt a drogmennyiséget jelenti, amelynek elfogyasztása még nem produkálja a kívánt hatást. A hozzászokás során a szervezet toleranciája változik meg a szerrel szemben, azaz a drog egyre nagyobb mennyisége szükséges a kívánt hatás eléréséhez.

Ha valaki életében először fogyaszt alkoholt, akkor már kis mennyiség elfogyasztása után „berúg”, vagyis érzi az alkohol idegrendszerre gyakorolt hatásait. Később, ha rendszeres fogyasztóvá válik, akkor egyre nagyobb mennyiségtől kerül bódult állapotba, mivel szervezetének toleranciája megnő az alkohollal szemben.

A morfin a gyógyászatban is alkalmazott fájdalomcsillapító kábítószer. Molekulaszerkezete hasonlít az agyban képződő természetes fájdalomcsökkentő ingerületátvivő anyagok egyikére, az endorfinok közé tartozó enkefalinra. Az enkefalin kötődik az agy idegsejtjeinek sejthártyáján található ópiátreceptorokhoz, és ezáltal mérsékli a fájdalmat, javítja a közérzetet. Természetes körülmények között az idegsejtek ópiátreceptorainak csak egy részéhez kötődik enkefalin. A morfin azáltal csillapítja a fájdalmat, mert kapcsolódni képes a szabadon maradt ópiátreceptorokhoz. Ha rendszeresen adagolják a morfint, akkor az idegsejtek saját enkefalintermelése csökken, ezért egyre több morfin szükséges az ópiátreceptorok telítéséhez.

Elvonási tüneteknek azokat a kellemetlen élettani változásokat nevezik, amelyek a kábítószer használatának abbahagyásakor jelentkeznek. Elvonási tüneteket eredményez az is, amikor egy kábítószer hatásait egy másik szer (pl. gyógyszer) közömbösíti.

Pszichés (lelki) tünetek:

az egyén felerősödve érzi azokat a lelki hatásokat, amelyek miatt drogfüggővé vált

szorongás

agresszió, mely őrjöngésig fokozódva ön- és közveszélyessé teheti az egyént

depresszió, mely elviselhetetlenségig fokozódva öngyilkossághoz vezethet

üldözési mánia, paranoiás tünetcsoport, félelem

megmagyarázhatatlan fájdalmak.

Szomatikus (testi) tünetek:

nagyfokú remegés (képtelen a tárgyakat kézben tartani)

görcsök, melyek az egész testre kiterjedhetnek

általános izomgyengeség (pl.: nem tud lábra állni)

szédülés, egyensúlyérzés zavara

vegetatív idegrendszeri (paraszimpatikus) tünetek fokozódása (pl.: nyálfolyás, izzadás, könnyezés, orrfolyás, vizelet visszatartási problémák).

A kábítószer túladagolása a drog halálos dózisának vagy annál nagyobb mennyiségének a szervezetbe jutását jelenti. A túladagolás lehet szándékos és véletlen is.

Túladagolás esetén a szervezet háromféle módon reagál:

szívelégtelenség;

légzési elégtelenség (pl. légzőizmok görcse következtében beálló fulladás);

kóma (eszméletlenség) - agyhalál

A fenti reakciók egyikének bekövetkezése értelemszerűen maga után vonja a másik kettőt, és az egyén halálához vezet.